

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4967/2022
23.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић, Весне Мاستиловић, Владиславе Милићевић и Иване Рађеновић, чланова већа, у парници тужилаца АА, ББ, ВВ, ГГ, чији су пуномоћници Санда Сувачар и Владимир Хоровиц, адвокати из .., ДД и ЂЂ, чији је пуномоћник Санда Сувачар, адвокат из ..., против тужених Општине Бачка Паланка, коју заступа Општинско правобранилаштво и Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2844/21 од 13.01.2022. године, у седници одржаној 23.01.2025. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2844/21 од 13.01.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев првотужене за накнаду трошкова поступка по ревизији.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 20/2021 од 09.07.2021. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим су тужиоци тражили да суд обавезу тужене да тужиоцима солидарно исплате износ од 279.549.860,50 динара на име накнаде за коришћење земљишта у површини од 18.822м² за период од 18.10.1947. године до 17.11.2015. године са законском затезном каматом почев од 31.03.2019. године до исплате, као и износ од 791.904.570,18 динара на име законске затезне камате на износ 279.549.860,50 динара за период од 01.01.1948. године до 31.03.2019. године, као и да се обавезу тужени да тужиоцима накнаде трошкове поступка са законском затезном каматом од извршности до исплате у року од 15 дана. Ставом другим изреке, одбијен је евентуални тужбени захтев којим су тужиоци тражили да се обавезу тужени да им на име накнаде за коришћење земљишта за период од 02.02.2005. године до 17.11.2015. године у површини од од 18.822м², солидарно исплате износ од 99.194.388,26 динара са законском затезном каматом почев од 31.03.2019. године до исплате, као и износ од 103.928.326,79 динара на име законске затезне камате на износ од 99.194.388,26 динара за период од 01.01.2006. године до 31.03.2019. године, као и да тужиоцима накнаде трошкове поступка са законском затезном каматом почев од извршности па до исплате, као неоснован. Ставом трећим

изреке, обавезани су тужиоци да на име накнаде трошкова парничног поступка првотуженој исплате износ од 497.700,00 динара, а друготуженој износ од 526.350,00 динара у року од 15 дана под претњом извршења.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2844/21 од 13.01.2022. године, одбијена је жалба тужилаца и потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 20/2021 од 09.07.2021. године.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешне примене материјалног права и одлуке о трошковима парничног поступка.

Првотужена је поднела одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 399. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09) који се примењује у смислу одредбе члана 506. став 1. ЗПП („Службени гласник РС“, бр.72/11), Врховни суд је нашао да је ревизија тужилаца није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Друге битне повреде одредаба парничног поступка тужиоци у ревизији не наводе.

Према утврђеном чињеничном стању, правни претходници тужилаца ЕЕ и ЖЖ били су власници ... у ... са зградама и машинским постројењем и целом непокретности испод Уговором о поклону од 18.10.1947. године правни претходници тужилаца су право својине на овим непокретностима поклонили држави ФНРЈ и дали сагласност да се некретнине без даљег питања и одобрења земљишно – књижно пренесу у корист ФНРЈ. На основу решења Општинског суда у Бачкој Паланци ДН 1133/68 дозвољен је упис права власништва на земљишту ЖЖ и ЕЕ- на поклоњеним катастарским парцелама, које су по основу одрицања постале друштвена својина. Правни следбеник ЖЖ и ЕЕ, ЗЗ водио је поступак против тужене СРЈ пред Општинским судом у Новом Саду ради поништаја наведеног уговора о поклону. Правоснажном пресудом Општинског суда у Новом Саду П 6067/02 од 24.09.2002. године (правоснажна 02.02.2005. године), поништен је уговор о поклону сачињен дана 18.10.1947. године, с позивом на одредбе члана 17. Закона о начину и условима признавања права и враћања земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа. С обзиром на то да су се бројеви парцела од дана учињеног поклона променили ЗЗ је водио поступак против тужених Републике Србије, Општине Бачка Паланка и А.Д. „Пословни центар“ из Бачке Паланке, у предмету Општинског суда у Бачкој Паланци П 630/05. Пресудом од 19.09.2006. године утврђено је којим реалним деловима и на којим катастарским парцелама одговарају стварни парцелни бројеви, што је детаљно описано у тој пресуди. Наложено је земљишно – књижном одељењу Општинског суда у Бачкој Паланци да изврши земљишно – књижни пренос права власништва на наведеним парцелама на име пок. ЖЖ и ЕЕ у наведеним сувласничким уделитема, што су прво-трећетужени дужни признати. Пресуда је постала правноснажна дана 23.08.2007. године. У реализацији пресуде Општинског

суда у Бачкој Паланци П 630/05 од 19.09.2006. годне, дана 04.09.2015. године закључен је уговор о размени непокретности између тужене Општине Бачка Паланка и овде тужилаца којим је тужена Општина Бачка Паланка, у замену за некретнине које су биле предмет наведеног уговора о поклону тужиоцима доделила у својину друге непокретности на територији Општине Бачка Паланка, ближе описане и означене у уговору. Дана 17.11.2015. године тужиоци су уведени у посед тих парцела од стране Одељења за привреду Општине Бачка Паланка, о чему је сачињен записник о увођењу у посед. Скупштина Општине Бачка Паланка је дана 11.07.1986. године донела одлуку о одређивању градског-грађевинског земљишта у Граду Бачка Паланка по којој одлуци је, у члану 2, између осталог наведено да градско-грађевинско земљиште обухвата катастарске парцеле од бројева ...-... . Укупна површина предметног земљишта износи бха 84ара и 35м², а површина која припада тужиоцима износи 2ха 34ара и 26м². Накнада за коришћење земљишта утврђена је за површину од 1ха 88ари и 22м² која је утврђена умањењем површине која припада тужиоцима за површине сврстане у катастарске класе: ливада друге класе, шума прве класе и трстико мочвара прве класе будући да се на земљиштима наведених класа не гаје ратарске културе на бази којих је утврђена накнада. На описани начин изршено је умањење површине која припада тужиоцима за 4.604м² односно за 19,65%, па је приликом обрачуна висине накнаде за коришћење земљишта за период од када је спорно земљиште постало грађевинско земљиште примењена умањена површина износи 1ха 88ари и 22м². Висина накнаде за коришћење за тражене периоде обрачуната је вештачењем.

Основним тужбеним захтевом тужиоци су тражили накнаду за коришћење земљишта у површини од 18.822м² за период од 18.10.1947. године-дана закључења уговора о поклону до 17.11.2015. године, када су уведени у посед катастарских парцела на основу уговора о размени непокретности од 04.09.2015. године, закљученим са првотуженом. Евентуалним тужбеним захтевом, тужиоци су тражили накнаду за коришћење истог земљишта за период од 02.02.2005. године-када је постала правноснажна пресуда којом је поништен уговор о поклону сачињен дана 18.10.1947. до 17.11.2015. године када су тужиоци уведени у посед заменских парцела.

Нижестепени судови су одбили основни и евентуални тужбени захтев у односу на оба тужена са образложењем да је првотужена уговором о размени непокретности од 04.09.2015. године у замену за спорне некретнине уступила друге некретнине у власништву у које је тужиоце увела у посед дана 17.11.2015. године, чиме су отклоњене последице ништавости предметног уговора о поклону. Правним претходницима тужилаца је земљиште враћено на основу члана 17. Закона о начину и условима признавања права и враћања земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа, па су сва питања за земљиште које је враћено по наведеном закону, па и питање накнаде штете имају расправити у складу са тим законом који не упућује на примену одредби Закона о облигационим односима, због чега нема основа за накнаду коју тужиоци потражују на име коришћења спорног земљишта. Нема ни одговорности тужених за накнаду штете у смислу одредбе члана 172. ЗОО јер су у свему поступали у складу са законом.

По оцени Врховног суда правилно су нижестепени судови применили материјално право, када су одбили тужбени захтев за накнаду штете у односу на оба тужена.

У овој парници тужиоци су постављеним основним тужбеним захтевом тражили да суд обавезе тужене да тужиоцима солидарно исплате новчани износ од 297.549.860,50 динара на име накнаде за коришћење земљишта које је предмет спора за период од 18.10.1947. године до 17.11.2015. године са законском затезном каматом и евентуални тужбени захтев којим су тражили да се обавезу тужени да им, на име накнаде за коришћење земљишта за период од 02.02.2005. године до 17.11.2015. године исплате накнаду у износу од 99.194.388,26 динара са законском затезном каматом.

Одредбом члана 187. ЗПП, прописано је да је у једној тужби тужилац може да истакне више захтева против истог туженог, ако су сви захтеви повезани истим чињеничним и правним основом. Ако захтеви нису повезани истим чињеничним и правним основом, они могу да се истакну у једној тужби против истог туженог само када је исти суд стварно надлежан да сваки од ових захтева и када је за све захтеве одређена иста врста поступка (став 1), тужилац може два или више тужбених захтева у међусобној вези да истакне у једној тужби на начин да суд усвоји следећи од тих захтева, ако нађе да претходни захтев није основан (став 2).

И у основном и у евентуалном тужбеном захтеву тужиоци су тражили исплату новчаног износа, па њихов тужбени захтев није различит, већ се ради о идентичним захтевима имајући у виду да је новчани износ који тужиоци потражују евентуалним тужбеним захтевом садржан у износу који траже основним тужбеним захтевом.

Нема одговорности тужених за накнаду штете коју тужиоци траже у овој парници. Одредбом члана 172. Закона о облигационим односима, држава одговара за незаконит или неправилан рад својих органа (члан 35. Устава и члан 172. Закона о облигационим односима), али свака незаконитост или неправилност нема за последицу накнаду штете. Повреда закона мора да буде тако очигледна и јасна да представља адекватан узрок штете (узрочна веза је нужан и непоходан услов за проузроковање штете). Ни због погрешног тумачења материјално-правних прописа по правилу се не одговара, осим ако у погледу одређеног правног питања постоји устаљена, доследна и непроменљива вишегодишња правна пракса. Такође, један од елемената за утврђивање одговорности по основу кривице је противправна радња (чињење или не чињење) лица које је по наведеном основу одговорно за штету.

У овом случају, супротно наводима ревизије у протеклом вишегодишњем периоду за који се тражи накнада штете због некоришћења земљишта, тужиоцима је било утврђено право својине на другом одговарајућем земљишту сагласно члану 6. став 3. Закона о начину и условима признања права и враћању земљишта које је прешло у друштвену својину по основу ПЗФ-а. У поступку враћања непокретности које су биле предмет поништеног уговора о поклону правним следбеницима ЖЖ и ЕЕ, а после доношења пресуде Општинског суда у Бачкој Паланци П 630/05 од 19.09.2006. године, којом је утврђено којим реалним деловима и на којим катастарским парцелама одговарају стари парцелни бројеви, 04.09.2015. године, после састанака одржаних пред Општинском управом Општине Бачка Паланка, Одељење за привреду, закључен је уговор о размени непокретности између првотужене и тужилаца, којом је првотужена у замену за некретности које су биле предмет наведеног уговора о поклону њима доделила у својину друге непокретности на територији Општине Бачка Паланка у које су тужиоци уведени у посед дана 17.11.2015. године. Тужиоцима је земљиште враћено

на основу одредаба Закона о начину и условима признавања права и враћања земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа из пољопривредних производа („Службени гласник РС“, бр. 18/91, 20/92 и 42/98 – у даљем тексту Закон о враћању земишта).

Према члану 2. став 1. овог закона, поступак по захтеву за враћање земљишта води и решење доноси комисија коју образује министар пољопривреде, шумарства и водопривреде на предлог скупштине општине, како је то учињено и у конкретном случају, која се састоји од председника и четири члана (који имају заменике), при чему се за председника комисије именује судија, за чланове комисије један геодетски стручњак, један дипломирани инжењер пољопривреде и два члана из састава скупштине општине, а раду комисије присуствују и два грађанина места на чијем се подручју налази земљиште које је предмет захтева (ставови 2, 3. и 4. истог члана). Општина, односно општински орган управе надлежан за имовинско-правне послове - одсек (или реферат) за враћање одузете земље, обавља само стручне и административне послове за потребе комисије (члан 2. став 5.). Ранији сопственик подноси захтев комисији преко општинског органа управе надлежног за имовинско-правне послове према месту где се земљиште налази (члан 3. став 1.), а општински орган управе по службеној дужности прибавља документацију којом подносилац захтева не располаже (члан 4 став 2.). Сходно томе, тужена општина није орган који доноси одлуку у овом поступку, јер она не одлучује о основаности поднетих захтева, већ у поступку доношења решења обавља само административно-техничке послове за Комисију (прима захтеве, води евиденције, прибавља одређене доказе које подносиоцу захтева нису доступни ...).

Према Закону о враћању земљишта, тужена Република Србија имала је обавезу да образује комисију за спровођење поступка по захтевима за враћање земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа. Комисија током поступка одлучује о основаности поднетих захтева, и у случају када нађе да је такав захтев основан ранијем сопственику припада право на повраћај одузетог земљишта, а уколико то није могуће припада му накнада у другом одговарајућем земљишту или у случају споразума странака ранијем сопственику се може одредити накнада у новцу, деоницама или у неком другом облику (члан 6. Закона). Према члану 12. овог закона, у случају да организација која је у обавези да исплати ту накнаду то не учини, обавезу исплате накнаде извршиће општина, а ако и она то није у могућности, ову обавезу извршиће Република Србија.

Због тога нису испуњени услови за пружање тражене правне заштите тужиоцима применом правила о накнади штете из члана 154. у вези члана 172. Закона о облигационим односима, а ни применом правила о стицању без основа из члана 210. овог Закона, односно да не постоји основ по коме би тужени били у обавези да тужиоцима исплате тражени новчани износ, имајући у виду да су поступали у складу са наведеним одредбама Закона о начину и условима признавања права и враћања земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа из пољопривредних производа.

Нису основани ни наводи у ревизији тужилаца да трпе штету почев од дана правноснажности пресуде П 6067/02 од 24.09.2002. године, која је постала правноснажна 02.02.2005. године и којом је поништен уговор о поклону непокретности, па до дана увођења у посед спорних парцела, јер су водили поступак ради утврђења парцелних бројева, који је окончан пресудом у парници П 630/05 од 19.09.2006. године, после чега су водили преговоре са првотуженим о размени непокретности, односно добијању заменских непокретности и одмах по окончању тог поступка уведени су у посед, из чега произилази да ни Општина Бачка Паланка, ни тужена Република Србија нису одговорне за штету и нису у обавези да тужиоцима накнаде евентуално претрпљену штету. Осим тога, закључак првостепеног суда да је потраживање тужилаца застарело за период од 18.10.1947. године до 28.06.2008. године у смислу одредбе члана 376. Закона о облигационим односима (тужба поднета 28.06.2011. године) је правилан, а за период од 28.06.2008. године како је напред наведено па до дана увођења у посед 17.11.2015. године тужиоци су са органом првотужене водили преговоре око размене непокретности, да би уговором од 04.09.2015. године извршили замену непокретности које су биле предмет наведеног уговора о поклону и одмах по закључењу уговора уведени су у посед примљених – заменских непокретности.

Нису основани ни наводи у ревизији тужилаца да правни став другостепеног суда да у конкретном случају нема услова за примену одредби Закона о облигационим односима јер Закон о начину и условима признавања права и враћања земљишта које је прешло у друштвену својину по основу пољопривредног земљишног фонда и конфискацијом због неизвршених обавеза из обавезног откупа пољопривредних производа не прописује право на накнаду штете везано за земљиште које је предмет истог, односно не упућује на примену одредби Закона о облигационим односима. Другостепени суд је примењујући одредбу члана 172. Закона о облигационим односима закључио да тужиоци немају право на накнаду штете јер нису доказали у чему се састоји неправилан и незаконит рад тужених да би били у обавези да тужиоцима накнаде штету коју потражују постављеним тужбеним захтевом.

Из наведених разлога, сагласно одредби члана 414. став 1. ЗПП одлучено је као у изреци.

Захтев тужене Општине Бачка Паланка за накнаду трошкова одговора на ревизију је одбијен, јер нису били потребни за вођење ове парнице у смислу члана 154. став 1. ЗПП.

На основу члана 165. став 1. ЗПП, одлучено је као у ставу другом изреке.

**Председник већа - судија
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**